

**Onderwerp** Informatiememo landelijke evaluatie jeugdwet en vergelijk eigen regio  
**Aan** Gemeenteraden regio Alkmaar  
**Van** wethouders Jeugdhulp  
**Steller** Petra Buwalda, regiomanager jeugdhulp, [pbuwalda@alkmaar.nl](mailto:pbuwalda@alkmaar.nl), 06 55426770  
**Datum** 9 april 2018  
**Bijlage(n)** <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2018/01/30/rapport-eerste-evaluatie-jeugdwet/rapport-eerste-evaluatie-jeugdwet.pdf>

## Aanbevelingen evaluatie Jeugdwet

In het eerste kwartaal van 2018 is een meer dan zeshonderd pagina's tellende tussenevaluatie van de jeugdwet gepubliceerd. Deze evaluatie is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VWS. De laatste onderzoeken dateren van zomer 2017. Het rapport geeft nadrukkelijk mee dat de ontwikkelingen binnen de jeugdwet *on-going* zijn en het dus om een momentopname gaat. Het rapport telt 21 aanbevelingen. Grofweg zijn deze aanbevelingen op te splitsen naar:

1. inhoud van jeugdhulp en transformatie
2. betrokkenheid van jeugdigen en ouders/eigen kracht
3. systeem observaties
4. samenwerkingsvormen en netwerken
5. financiën en administratieve lasten

Per categorie wordt een beeld gegeven van de belangrijkste landelijke aanbevelingen en in hoeverre deze van toepassing zijn op onze regio. Voor een aantal aanbevelingen geldt dat wij hier regionaal al een aardig eind mee op weg zijn. Voor andere geldt dat de geschetste dilemma's zeker herkenbaar zijn, maar er niet altijd een pasklare oplossing bij te vinden is, dan wel dat er op dit moment nog hard gewerkt wordt aan verbetering.

De notitie geeft geen uitputtend beeld van de aanbevelingen. Daarvoor wordt verwezen naar het rapport zelf dat via bovenstaande link terug te vinden is.

### 1. Inhoud van jeugdhulp en transformatie:

#### Domeinoverstijgend werken

Landelijk: de doelstelling van hulp dichtbij en op maat lijkt redelijk goed te lukken. Wijkteams hebben hun positie ingenomen en functioneren steeds beter. Echter, om doelen van de jeugdwet dichterbij te brengen zouden gemeenten zich meer dan nu moeten richten op domeinoverstijgend werken in samenhang met wmo, schuldhulp en participatie en meer moeten inzetten op preventie.

Regionaal: het beeld is herkenbaar dat hier nog veel in te ontwikkelen valt. Bij aanvang van de transformatie is in de meeste gemeenten expliciet gekozen voor het werken met lokale jeugdteams en niet met integrale wijkteams. Dit om het werk van deze teams gefaseerd op te kunnen bouwen. Wel worden verbindingen steeds vaker gelegd. Concrete voorbeelden concentreren zich momenteel rondom de 18-/18+ aanpak. Ook worden steeds meer zaken in samenwerking met het onderwijs opgepakt.

#### Meer ruimte voor de professional

Landelijk: aanbieders ervaren hier over het algemeen nog weinig ruimte in. Veelal is jeugdhulp nog steeds 'dichtgetimmerd' met voorgeschreven producten en trajecten met weinig ruimte voor innovatie. Het motto 'doen wat nodig is' kan door allerlei belemmeringen, nog niet vaak genoeg in praktijk worden gebracht.

Regionaal: ruimte voor de professional is gecreëerd door de invoering van een vernieuwd bekostigingssysteem op integrale ambulante jeugdhulp, die het keurslijf van de oude jeugdhulpindeling naar producten en bloedgroepen

doorbroken heeft. De inschatting en verantwoordelijkheid voor het bieden van passende hulp voor het kind, ligt bij de professional onder de noemer regiebehandelaarschap. De regio heeft hiermee het advies van de landelijke commissie Meurs opgevolgd.

### **Ondersteuning van de extra kwetsbare gezinnen**

Landelijk: ondersteuning van kwetsbare gezinnen vraagt om gerichte aandacht van gemeenten en lokale teams. Vaak heeft een relatief klein aantal gezinnen een hoog zorggebruik, dat meestal al bekend is bij één of meerdere van de jeugdhulpaanbieders, maar niet of te laat bij de gemeente. Juist bij deze groep wordt een proactieve benadering van de gemeente verwacht.

Regionaal: Ook dit punt is voor de gemeenten in onze regio zeer herkenbaar en heeft de nodige hoofdbreken gekost over de vraag hoe deze groep tijdig in beeld te krijgen. Het instrument van het individuele budgetplafond (IBP) is hiertoe geïntroduceerd irt de vernieuwde bekostiging. Indien het vooraf vastgestelde zorgbudget van de cliënt wordt overschreden, krijgt het jeugdteam automatisch een waarschuwing om regie op de betreffende casus te pakken. Wij verwachten op deze manier regulering van de focus op de complexe cliënten en niet langer een verdeelde aandacht die naar alle cliënten uitgaat. Dit onderscheid viel eenvoudigweg niet te maken in het nabije verleden. Resultaten van deze aanpak zijn nog niet bekend omdat dit systeem nu net een kwartaal in werking is.

### **Jeugdbescherming en Jeugdreclassering**

Landelijk: er wordt een rolconflict geconstateerd tussen Gecertificeerde Instellingen en gemeenten. Gemeenten hebben immers de wettelijke verantwoordelijkheid tot regievoering nav een rechtelijke machtiging. De GI's voeren dit voor hen uit. Er is sprake van grote afhankelijkheid, zelfs in zo'n mate dat is geconstateerd dat de aanbestedingssystematiek niet van toepassing zou moeten zijn, en een subsidierelatie wordt geadviseerd. In het verlengde hiervan wordt landelijk de aanbeveling gedaan om GI's niet meer in te zetten op de uitvoering van drang, maar dit binnen de eigen wijkteams te beleggen.

Regionaal: vanuit het besef van afhankelijkheid van de GI's is bovenregionaal de handen ineengeslagen met nog 5 regio's. Immers, des te meer volume, des te meer het voortbestaan van een GI gegarandeerd zal zijn. Per 1 januari 2019 zal een nieuw contract in moeten gaan met de GI's. Het besluit of dit via een inkoop dan wel subsidie zal gebeuren, is op dit moment met de 5 regio's in voorbereiding.

Al enige tijd is de beweging in gang gezet om regie op drangzaken binnen de wijkteams ter hand te zetten. Een aantal jeugdteams heeft een speciale dranganpak hier op ontwikkeld. Met name Alkmaar en Heerhugowaard hebben hier al stappen in gezet. Andere teams geven aan dat ook zij deze beweging zullen maken.

## **2. Betrokkenheid van jeugdigen ouders/eigen kracht**

### **Het organiseren van structurele participatie**

Landelijk: het algemene beeld laat zien dat dit nog veel te weinig gebeurt, sterker nog veel regio's hebben zelfs nog moeite om jeugdigen en ouders te voorzien van voldoende informatie, laat staan dat ze er over mee zouden kunnen denken en praten.

Regionaal: Ook dit beeld is herkenbaar. Veel moet hier nog in ontwikkeld worden. De eerste prioriteit ligt ook voor onze regio in het op een gemakkelijke manier ontsluiten van informatie. Hier is een digitaal platform voor ingericht dat samen met jongeren is ontworpen onder de noemer Tjekkin. Helaas wordt dit in de praktijk slecht gebruikt. Momenteel wordt er opnieuw inzet op gepleegd om het gebruik te doen laten toenemen.

Ook is sinds kort de jeugdgid geïntroduceerd. Hierin zijn alle gecontracteerde jeugdhulpaanbieders te vinden en kan langs verschillende zoektermen en op locatie gezocht worden.

<https://hulpinregioalkmaar.nl/jeugdhulp/jeugdgid>

Een andere mogelijkheid zou zijn om naar het voorbeeld van de wmo-cliëntenraad er ook één voor jeugdhulp in te richten of om hier gezamenlijk met aanbieders en hun cliëntenraden in op te trekken. Of gemeenten dit zelf zouden willen organiseren dan wel hier regionaal in op te trekken, is een vraag die nu nog onbeantwoord is.

### **Eigen kracht**

Landelijk: deze werkwijze is landelijk sterk omarmd door zowel gemeenten als jeugdhulpaanbieders. Opvallend tegelijk is, dat in de praktijk de eigen kracht van kinderen en ouders/eigen netwerk nog niet volledig wordt benut. Dit komt ook tot uiting in de term 'regievoering'. Veel wijkteams beweren dat zij de partij zijn die aan regievoering doen. De essentie van het eigen kracht principe is juist dat de regie bij de ouders zelf ligt.

Regionaal: ook hier weer een herkenbaar beeld. Eén van de redenen die vanuit de toegangsteams in dit kader wordt opgevoerd, is de geringe mate waarin het de jeugdteams momenteel lukt om de beweging naar de voorkant te maken: daar waar ouders nog goed aanspreekbaar zijn op hun eigen kracht omdat problemen nog niet dusdanig zijn geëscaleerd dat hen de regie ontglipt.

De toegangsteams hebben er vertrouwen in dat de beweging naar de voorkant langzaam maar zeker op gang komt. Uiteindelijk zal dit moeten blijken uit een stijging van het aantal verwijzingen naar lichtere hulp ipv de zwaardere vormen van zorg. Over het jaar 2017 was dit beeld in onze regio helaas nog niet zichtbaar. De percentages ambulante jeugdhulp en jeugdhulp met verblijf zijn in onze regio ongewijzigd ten opzichte van het jaar daarvoor (2016)

## **3. Systeemobservaties**

### **Jeugdhulp als markt in relatie tot aanbesteden**

Landelijk: geconstateerd is dat het systeem van aanbesteden zich slecht verhoudt tot doelstellingen als: samen met jeugdhulpaanbieders innoveren/transformeren en tegengaan van verschraving in het jeugdhulpaanbod. De systematiek van aanbesteden vereist een zakelijke opdrachtgever/nemer verhouding en is minder gericht op het samen bereiken van inhoudelijke doelen.

Regionaal: met de vernieuwde inkoop integraal ambulant is zoveel mogelijk door de regio de ruimte opgezocht binnen de aanbestedingsgrenzen dmv de introductie van het *open house* inkoopmodel. Dit maakt het mogelijk om alle partijen op een zelfde manier te behandelen en niet 'de koek' te verdelen onder slechts enkele jeugdhulpaanbieders. De keerzijde hiervan is een groot aantal partijen (140) met wie het inhoudelijke gesprek vervolgens moet plaatsvinden. Tegelijk is er de hoop dat het concurrentiemechanisme wellicht een prikkel tot vernieuwing gaat geven. Immers het wordt steeds noodzakelijker en interessanter je van andere jeugdhulpaanbieders te onderscheiden omdat er veel meer spelers op de markt zijn gekomen.

### **Bovenregionale samenwerking**

Landelijk: vanuit het Rijk en de VNG wordt bovenregionale samenwerking om diverse redenen gestimuleerd. Dit staat op gespannen voet met de principes van decentralisatie en de democratische legitimatie van jeugdhulpbeleid. Voor de borging van het democratisch gehalte dienen effectieve vormen van gemeenteraad-betrokkenheid te worden ontwikkeld. Daarnaast dienen individuele gemeenten voldoende ruimte te behouden om invulling te geven aan hun eigen (domeinoverstijgende) werkwijze.

Regionaal: Ook hier een zeer herkenbaar dilemma. De belangrijkste reden voor onze regio om met andere regio's samen te werken ligt in het in stand houden van specialistische verblijfsvoorzieningen. Samen maak je meer volume. Wij werken met 18 gemeenten samen en veel besluiten zijn voorgekookt en gefilterd op diverse bestuurlijke tafels voordat ze colleges bereiken. Gemeenteraden zijn in onze regio niet anders betrokken dan dat ze geïnformeerd worden, overigens over lang niet alle besluiten. Gezien de enorme lengte van de

besluitvormingsroute in de huidige situatie is het nog niet eenvoudig om de aanbeveling uit het rapport op praktische wijze vorm te geven zonder dat de besluitvorming nog meer tijd in beslag neemt.

## 4. Samenwerkingsvormen en netwerken

### Huisartsen

Landelijk: gemeenten zouden de huisarts niet moeten zien als knelpunt maar als partner. De huisarts kan een belangrijke signalerende en verwijzende rol spelen.

Regionaal: wordt deze aanbeveling van harte onderschreven. Samen met de huisartsen en de zorgverzekeraar is een plan van aanpak opgesteld om de samenwerking verder te verbeteren, onder de noemer preventiecoalitie. Dit is momenteel in uitvoering genomen. Bestuurlijk vindt er twee keer per jaar een gesprek plaats met de huisartsen om de voortgang van de afspraken door te spreken.

In ons vernieuwde inkoopmodel is veel ruimte gecreëerd voor de rol van de huisarts als verwijzer vanuit het principe van keuzevrijheid van de cliënt.

### Onderwijs

Landelijk: het onderwijs is een onmisbare partner in het vroegtijdig opsporen van hulpvragen bij kinderen en ouders

Regionaal: samenwerking met het onderwijs is vastgelegd in een regionale transformatieagenda passend onderwijs met hierin een aantal ambities onder de noemer onderwijs-zorgarrangementen. Hulp dichtbij en op maat, zijn hier belangrijke uitgangspunten evenals het vergroten van de deskundigheid en het handelingsrepertoire binnen het onderwijs. Samen met het onderwijs is een aantal onderwijs-zorgarrangementen opgesteld voor leerlingen binnen het onderwijs die extra zorg nodig hebben vanuit de jeugdhulp. Deze arrangementen zijn zeer onlangs in uitvoering genomen, hierdoor kunnen nog geen resultaten worden teruggemeld.

## 5. Financiën en administratieve lasten

### Financiën

Landelijk: de financiële druk die gemeenten ervaren, legt tevens grote druk op het behalen van de transformatiedoelen. Het Rijk wordt opgeroepen hier meer oog voor te hebben.

Regionaal: is de constatering dat er verschillen zijn tussen gemeenten in hoeverre zij met financiële tekorten kampen. Tot nog toe speelt dit met name in Heerhugowaard als gevolg van de aanwezigheid van de jeugdzorgplus voorziening binnen de gemeente. Meer gemeenten in het land die zo'n voorziening binnen hun grenzen hebben, kampen hiermee. In 2019 zal er landelijk een bijstelling van het verdeelmodel van het macro-budget plaatsvinden, die de grootste nood bij de gemeente Heerhugowaard moet lenigen. Voor het overige is het nog afwachten hoe het vernieuwde bekostigingsmodel zal uitpakken. Op dit moment zijn er noodgedwongen en onder druk van aanbieders hogere tarieven in afgesproken dan die we gewend waren. Pas wanneer de regio er in zal slagen om meer aan de voorkant te komen, zal er een significante daling van de uitgaven zichtbaar worden. Om deze beweging goed vorm te geven is er aanvankelijk een investering nodig in het anders gaan werken.

### Administratieve lasten

Landelijk: Zowel gemeenten als aanbieders zuchten onder de hoge administratieve lastendruk. Het is aan te bevelen zoveel mogelijk de landelijke administratieve standaarden in te zetten. Het zou helpen indien gemeenten niet langer verplicht het instrument van aanbesteding hoeven in te zetten, maar voor een subsidieconstructie zouden kunnen kiezen.

Regionaal: de regio heeft de landelijke administratieve standaarden overgenomen en uit de monitor van de landelijke koepel I-Sociaal Domein komt het beeld naar voren dat wij vrijwel op alle items een 100% score hebben.

Niettemin is de ervaren druk nog steeds hoog. Vanuit het perspectief van de aanbieders is dit nog eens vele malen hoger omdat zij vaak in meerdere regio's actief zijn. Een keuze om 'dan maar' terug te grijpen op de subsidiesystematiek, voelt als vele stappen terug. Met de vernieuwde bekostiging op het ambulante zorgveld hebben wij al een slag geslagen in vereenvoudiging en verlichting. In de komende jaren zullen de andere zorgvelden volgen. Indien het Rijk zich sterk blijft maken voor verdere standaardisatie, is de verwachting dat over enige jaren de druk aanzienlijk zal zijn afgenomen.